

Asia: VN/16561/2024

Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi - työryhmän muistio

Palautteen antajan palaute

2.1 Vahvistetaan väestöpolitiikan ja syntyvyyden koordinaatiota sekä tietopohjaa

-

2.2 Kuullaan nuorten näkemyksiä ja vahvistetaan yhteiskunnallista ymmärrystä syntyvyyskehityksestä ja lapsitoiveiden tukemisesta

-

3.1 Lisätään nuorten ja nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuutta

-

3.2 Vahvistetaan hedelmällisyysneuvontaa ja -palveluita

-

3.3 Hedelmöityshoidot

Eduskunta on päättänyt, että yksityisessä terveydenhuollossa annettavista hedelmöityshoidoista saa taas jatkossa Kela-korvauksen 1.5.2025 alkaen, jos lapsettomuus johtuu lääketieteellisistä syistä. Kela-korvauksen piiriin pääseminen ei koske esimerkiksi naispareja eikä itsellisiä äidiksi haluavia naisia silloin, kun kyseessä ei ole sairauden hoito. Hedelmöityshoitojen saatavuus on tärkeää varmistaa yhdenvertaisesti.

Lähde: <https://www.kela.fi/ajankohtaista/hedelmoytyshoidoista-saa-jatkossa-kela-korvauksen#mika-muuttuu>

4.1 Tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä

Opiskelijoiden jaksaminen ja mielenterveyteen liittyvät haasteet ovat olleet paljon esillä julkisuudessa. Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (KOTT 2021) mukaan yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelevista naisista 40 prosenttia kertoi ahdistuksen ja masennuksen oireista. (Lähde: <https://thl.fi/-/korkeakouluopiskelijat-tarvitsevat-tukea-tutkijat-huolissaan-ahdistus-ja-masennusoireiden-yleisyydesta>).

Taloudellinen epävarmuus ja mielenterveyteen liittyvät haasteet kuormittavat opiskelijoita. Sosiaaliturvaan tehdyt ja tehtävät muutokset vaikeuttavat entisestään opiskelijoiden elämää. Olisi tärkeää mahdollistaa, että opiskelija pystyy keskittymään opintojen suorittamiseen ilman painetta taloudellisesta pärjäämisestä opintojen aikana. Huolena on se, että pelko toimeentulon riittävyydestä heijastuu myös opiskeluihin entistä enemmän, kun rahat eivät riitä ja psyykinen kuormittuneisuus lisääntyy. Psyykkisen kuormittuneisuuden pitkittyessä riski sairastua esimerkiksi ahdistuneisuus- tai masennushäiriöön kasvaa.

Muistion osiossa (s.25.), jossa käsitellään nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyden tukemista tuodaan esille pitkän aikavälin toimenpide-ehdotuksena se, että arvioidaan terapiatakuun mahdollista laajentamista asteittain kaikkiin alle 30-vuotiaisiin nuoriin. Laajennus on kannatettava toimenpide, mutta terapiatakuu tulisi laajentaa koskemaan kaikenikäisiä, jolloin perusterveydenhuollossa olisi saatavilla matalalla kynnyksellä kaikenikäisille varhaisessa vaiheessa lyhytpsykoterapiaa tai muuta vaikuttavaa psykososiaalista hoitoa. On tärkeää, että henkilö saa varhaisessa vaiheessa ja oikea-aikaisesti hoitoa mielenterveysongelmiin, koska oma hyvinvointi voi vaikuttaa myös tulevaisuuden lapsensaantitöiveisiin. Lisäksi vanhemman saama apu ja henkinen hyvinvointi voi heijastua lapseen pitkälläkin aikavälillä, jolla on myös merkitystä syntyvyyden kannalta. Oma koettu lapsuus voi vaikuttaa merkittävästi siihen, miten itse suhtautuu perheen perustamiseen ja vanhemmuuteen.

Lisäksi muistiossa (s.24.) tuodaan esille, että hallitusohjelmassa on useita toimia, joilla tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä. Näitä toimia ovat muun muassa perustason mielenterveyspalvelujen kehittäminen, psykoterapiakoulutuksen uudistaminen sekä matalan kynnyksen palveluiden ja mielenterveysavun saatavuuden lisääminen yhteistyössä muun muassa järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Hallituksen päätökset leikata sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitusta heikentävät järjestöjen tarjoamia palveluita. Monet järjestöt tukevat työllään ja toiminnallaan lasten ja nuorten sekä perheiden mielenterveyttä ja hyvinvointia. Järjestöjen toimintaedellytykset tulisi turvata riittävällä rahoituksella.

4.2 Tarjotaan suosituksia nuorten aikuisten ruutuajan määrään ja laatuun

-

4.3 Tarjotaan tukea nuorten aikuisten parisuhteisiin

Muistiossa (s.27) kerrotaan lyhyen aikavälin toimenpide-ehdotuksena, että vahvistetaan kolmannen sektorin tarjoamia parisuhteiden tukipalveluita. Viitaten kohtaan 4.1, tämä edellyttää, että sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitus turvataan, jotta järjestöt voivat tarjota riittävästi palveluita.

5.1 Nostetaan koulutustasoa ja helpotetaan opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista

5.2 Vahvistetaan työllisyyttä sekä tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä työelämässä

-

6.1 Vahvistetaan odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja vauvaperheiden tukea

Muistiossa (s.31) kerrotaan lyhyen aikavälin toimenpide-ehdotuksena, että vahvistetaan perinataaliajan (raskaus, synnytys ja sitä seuraava vuosi) mielenterveyden tukea ja hoitoa. Erilaiset raskaudenaikaiset mielenterveyden häiriöt ovat yleisiä, joista tavallisimpia häiriöitä ovat masennus, ahdistuneisuushäiriöt ja unihäiriöt. Synnytyksen jälkeisestä masennuksesta kärsii 10–20 % äideistä ja raskausaikaisella tai synnytyksen jälkeisellä masennuksella voi olla merkittäviä pitkäaikaisia vaikutuksia sekä äitiin että lapseen.

Äitiysneuvoloiden psykologipalveluiden riittävyys ja saatavuus tulisi turvata, koska neuvola tavoittaa hyvin kyseisen kohderyhmän. Tukea tulisi saada varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä.

Lähde: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01345>

6.2 Kehitetään vanhemmuuden ja arjessa jaksamisen tuen palveluita

Muistiossa (S.35) lyhyen aikavälin toimenpide-ehdotuksissa tuodaan esille, että tarkoituksena on, että kohdennetaan järjestöille rahoitusta matalan kynnyksen tilapäiseen lastenhoitoapuun sekä vahvistetaan kolmannen sektorin lapsiperheiden vanhemmille tarjoamia parisuhteiden tukipalveluita. Tämä vaati sen, että järjestöjen toimintaedellytykset tulisi turvata riittävällä rahoituksella.

On kannatettavaa, että sosiaalihuollon lapsiperheiden perhetyön osalta helpotettaisiin palveluiden piiriin pääsyä, tarjotaan enemmän tietoa palveluista ja vahvistetaan palvelutarpeen arviointia. Huolta herättää kuitenkin tulevaisuudessa sosiaalihuoltoon suunnitellut leikkaukset. Esimerkiksi vuonna 2028 on tarkoitus säästää 100 miljoonaa.

7.1 Huolehditaan lapsiperheiden etuuksien riittävästä tasosta ja selvitetään taloudellisia kannustimia lapsensaannin aikaistamiseksi

Muistiossa (s.39) pitkän aikavälin toimenpide-ehdotuksena on muun muassa, että turvataan lapsiperheiden etuuksien riittävä taso ja korotetaan etuuksia mahdollisuuksien mukaan. Perheille tarjottavat riittävät taloudelliset tuet, kuten lapsilisät ja muut taloudelliset etuudet voivat helpottaa perheen perustamista. Asuntopolitiikkaan liittyvät tekijät, kuten kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuus sekä asumistuen riittävä taso, parantavat perheiden elinolosuhteita ja vaikuttavat myös perheen perustamistavoitteisiin.

7.2 Seurataan ja kehitetään perhevapaiden ja lastenhoidon tukien järjestelmää

-

8 Muut huomiot ja mahdolliset ehdotukset lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi

Muistiossa osa toimenpiteistä on suunniteltu toteutettavaksi lyhyellä aikavälillä ja osa pidemmän ajan kuluessa ja mahdolliset toimenpiteiden lisärahoitustarpeet käsiteltäisiin normaalissa talousarviomenettelyssä. Tärkeää on varmistaa, että erilaisiin toimenpiteisiin varataan riittävästi resursseja. Osassa toimenpiteitä mainitaan, että vahvistetaan esimerkiksi kolmannen sektorin tarjoamia palveluita parisuhteiden ja perheiden hyvinvoinnin ja arjessa pärjäämisen tukemiseksi. Lisäksi muistiossa tuodaan esille, että hallitusohjelmaan sisältyy useita toimia, joilla tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä ja mielenterveysavun saatavuutta lisäämään yhteistyössä muun muassa järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Nämä ovat kannatettavia asioita, mutta ristiriidassa sen kanssa, että sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitusta on heikennetty ja tullaan heikentämään lisää, mikä vaikeuttaa järjestöjen toimintaedellytyksiä ja palveluiden tarjoamista. Monet järjestöt tukevat työllään ja toiminnallaan lasten, nuorten, vanhempien sekä perheiden hyvinvointia ja mielenterveyttä.

Mettälä Riikka
Mielenterveyden keskusliitto ry